

Een spetterende Vrijdag de Dertiende

Door Jan Schultheiss

Op vrijdag 13 augustus jongstleden toog ik met mijn echtgenote voor de tweede keer in mijn leven naar Almere. Het Nederlands Studenten Orkest (NSO) had daar, in hun eigen woorden ‘een geheel coronaproof orkestproject getiteld NSO *De Ring*’ georganiseerd, waarbij het hun missie was ‘om in een tijd van culturele droogte voor zowel publiek als deelnemers een spectaculair symfonisch evenement neer te zetten, omdat de magie van live muziek ervaren één van de prachtigste dingen is die men mee kan maken’.¹ In de dagen voorafgaande aan de concertreeks had de schrijvende pers al ruim aandacht besteed aan dit bijzondere project. Nadat alle orkestleden eerst vijf dagen in thuisquarantaine moesten gaan en iedereen daarna een negatieve PCR-test diende te laten zien, sloten alle uitvoerenden zich vervolgens gedurende tien dagen op in hotel Figi te Zeist om daar onder leiding van dirigent Frans-Aert Burghgraef iedere dag ruim acht uur te repeteren.² Een inspanning die zeker de moeite waard is gebleken naar mijn mening (*spoiler alert*).

Het NSO had een eigen concertzaal ingericht in het Topsportcentrum in Almere. Een sporthal inderdaad. Het orkest had voor deze locatie gekozen omdat deze ruimte genoeg plaats zou bieden aan ongeveer 500 bezoekers per concert op 1,5 meter van elkaar zodat bezoekers op een veilige manier van hun live concert zouden kunnen genieten. Mede om het geheel toch van een sporthal in een concertzaal te transformeren, had het NSO de “lichtcomponist” Teus van der Stelt aangezocht om het optreden van lichteffecten te voorzien waarbij “*De Ring*” zou worden gevisualiseerd in de vorm van een hangende ring met (bewegende) schijnwerpers in verschillende kleuren boven en rondom het orkest. De reden waarom het NSO voor het thema “Ring” had gekozen, lag niet primair in hun plan om muziek van de meester uit Bayreuth ten gehore te brengen, maar juist ook in de verbinding en de hechte band die ontstaat tussen de musici³, iets dat gezien de “opsluiting” in Zeist onder deze bijzondere omstandigheden zeker gelukt zal zijn.

Maar Richard Wagner stond zeker prominent op het programma, en wel met *Der Ring des Nibelungen, An orchestral adventure*, het bekende

(Foto's: Veerle Bastiaanssen)

¹ Zie <https://www.nso.nl/nso-21/> (geraadpleegd 6 september 2021)

² Rahul Gandolahage, ‘Repetities in een hermetisch afgesloten coronabubbel’, *NRC Handelsblad*, 4 augustus 2021, C4-5; Peter van der Lint, ‘Elke dag een coronatest, maar dan kun je ook weer samen spelen’, *Trouw*, 6 augustus 2021, <https://www.trouw.nl/cultuur-media/elke-dag-een-coronatest-maar-dan-kun-je-ook-weer-samen-spelen~bcfae4f2/> (geraadpleegd 6 september 2021)

³ Programmaboekje ‘NSO 21 De Ring’, Leiden 2021

arrangement van ongeveer één uur dat ons erelid Henk de Vlieger uit de operacyclus destilleerde. Maar daarvoor speelde het orkest eerst ‘In Transit’, een concerto voor slagwerker en orkest dat door Thomas van Dun in opdracht van het NSO werd geschreven. Solist Dominique Vleeshouwers liet hierin in samenklank met het orkest een variëteit aan slagwerk horen, zij het dat het werk wat mij betreft wel wat lang en voor mijn oren op een gegeven moment ‘more of the same’ was. Toch was het stuk op zich zeker niet

oninteressant en – gelukkig voor mijn wat behoudende smaak – niet onwelluidend en totaal atonaal. Na afloop werd het publiek verrast op een toch wel alleraardigste en originele toegift, geheel in lijn met de gekozen locatie, zoals Trouw het in een recensie noemde: ‘een slimme toegift met ritmisch stuerende basketballen’.⁴

Maar daarna was het dan toch de beurt aan Wagner/De Vlieger, het muziekstuk waarvoor ik toch eigenlijk naar Almere was afgereisd. Natuurlijk zijn er scherpshijpers die vinden dat een *Ring* zonder woorden⁵ een affront is, maar de magistrale muziek met zijn vele daarin doorvlochten *Leidmotive* verdient het mijns inziens toch zeker om op deze wijze in ieder geval voor een breder publiek toegankelijk te worden gemaakt. Een “opdracht” waarin ook het NSO met zijn uitvoering is geslaagd.

Uit het samenspel van het orkest bleek dat de tiendaagse intensieve repetitieperiode zijn vruchten had afgeworpen en dat dirigent Burghgraef heel wat puntjes op i’s had weten te doen plaatsen. Ook de akoestiek in de sporthal bleek toch beter dan ik verwacht had (namelijk helemaal niets), maar dat kan ook afhankelijk zijn van de zitplaats (er waren plekken op de vloer, maar ook in tribunes). Opvallend was de loepzuivere vertolking van *Siegfrieds Hornruf* door eerste hoorniste Karla Hernandez Réyes, waarbij de eerlijkheid overigens wel gebiedt te vermelden dat zij klassiek hoorn aan het conservatorium studeert (het merendeel der orkestleden volgt een niet-muziek gerelateerde studie aan universiteit of hogeschool). De veranderende lichteffecten rondom en boven het orkest hadden daarbij zeker een alleraardigste uitwerking en de *Ring* was hierdoor fraai, maar natuurlijk ook wel wat voorspelbaar, gesymboliseerd zij het dat de gebruikte kleuren soms wat onlogisch leken. Zo had ik zelf bij de laatste klanken uit de *Götterdämmerung* toch eigenlijk wel tonen van rood verwacht, als symbool van de vuurzee waarin het Walhalla ten onder gaat, maar ja, dat was dan natuurlijk ook wel weer voorspelbaar geweest.

⁴ Peter van der Lint, ‘Een fraai Wagneriaans avontuur gespeeld met jeugdige overmoed door het Nederlands Studenten Orkest’, *Trouw*, 8 augustus 2021, <https://www.trouw.nl/cultuur-media/een-fraai-wagneriaans-avontuur-gespeeld-met-jeugdige-overmoed-door-het-nederlands-studenten-orkest~b9fd4703/> (geraadpleegd 7 september 2021)

⁵ ‘Ring Without Words’ is ook de naam van het ca. 70 minuten durende *Ring*-arrangement dat de Amerikaanse dirigent Lorin Maazel (1930-2014) van het muziekdrama maakt en dat hij in 1987 met de Berliner Philharmoniker op CD opnam. Een vergelijking tussen de twee arrangementen valt buiten de reikwijdte van deze recensie, nog afgezien van het feit dat schrijver dezes niet een daartoe onderlegd musicoloog is, maar de versie van De Vlieger ligt mij toch wel nader aan het hart dan die van Maazel. En niet enkel omdat eerstgenoemde nu eenmaal ons erelid is.

Na afloop van dit orkestrale Wagneriaanse avontuur werd het publiek nog op een hoogst originele toegift getraakteerd, een bewijs van de creativiteit en humor waarmee een studentenorkest in de regel toch wel gezegend blijkt (net zoals hun mascotte Joop de Beer, die ook een plaatsje op een tribune genoot): het orkest speelde met geestdrift muziek uit de filmcyclus *Lord of the Rings* van de Canadese componist Howard Shore. Het woordje ‘ring’ werd hierbij op komische wijze door verschillende secties van het orkest in daartoe snel aangetrokken uitdossing uitgebeeld (catering, uitkering, ringslag, de dirigent als mobiele telefoon, en zo voort). Al met al een alleraardigst en bijzonder einde aan een geslaagde avond waarvan ik – moet ik erkennen – veel minder had verwacht. We hadden de reis naar de duistere buitenwijken van Almere zeker niet voor niets ondernomen.

Joop de Beer